

Meddelande om världstoppmötet om humanitära frågor

2015/16:FPM13

Utrikesdepartementet

2015-11-06

Dokumentbeteckning

KOM (2015) 419

Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och rådet Mot världstoppmötet om humanitära frågor: ett globalt partnerskap för effektiva humanitära insatser som utgår från gemensamma principer

Sammanfattning

Den 3 september 2015 presenterade kommissionen ett meddelande inför världstoppmötet om humanitära frågor. Meddelandet framhåller kommissionens rekommendationer på det humanitärpolitiska området inför världstoppmötet om humanitära frågor i maj 2016.

Rekommendationerna kompletterar varandra och har ett övergripande syfte: att göra det möjligt för det humanitära samfundet att samarbeta kring de gemensamma målen att rädda liv, förebygga kriser och katastrofer och möjliggöra återhämtning.

Regeringen är positiv till att kommissionen aktivt verkar för att förbättra det humanitära systemet och att den arbetar för att världstoppmötet ska bli konstruktivt och leda till välbehövliga och behovsanpassade förbättringar i det internationella humanitära biståndsarbetet.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

FN:s generalsekreterare meddelade 2014 att ett världstoppmöte om humanitära frågor skulle hållas i Istanbul i maj 2016. Mötet lanserades mot bakgrund av att det är 25 år sedan det nuvarande humanitära systemet

skapades av generalförsamlingen genom resolution 46/182. Det ska också ses i ljuset av att de humanitära kriserna blivit allt fler och det finansiella underskottet till FN:s humanitära insatser allt större. Det är fortfarande inte bestämt vad mötet ska resultera i och det gjordes också klart från början att inga mellanstatliga förhandlingar skulle föregå mötet.

Den initiala tanken med toppmötet var att se över resultat och förändringar som har skett sedan det humanitära systemet grundades. Tanken är att de humanitära principer som återfinns i resolution 46/182 ska vara fortsatt vägledande och att mötet ska leda till ett mer effektivt och inkluderande humanitärt system. Fyra huvudteman fastlades som styrning av diskussionerna i det förberedande arbetet:

- a) det humanitära systemets effektivitet,**
- b) riskhantering och motståndskraft,**
- c) förändring genom innovation,**
- d) humanitär hjälp i konfliktsituationer.**

Sedan 2014 har åtta geografiska och en global konsultation ägt rum under vilka ett stort antal humanitära aktörer bjudits in. Det för ändamålet uppsatta sekretariatet uppger att 23 000 humanitära aktörer har deltagit i förberedelsefasen till toppmötet som formellt avslutades under de globala konsultationerna i Genève den 16 oktober 2015. Sekretariatet har också skrivit en så kallad syntesrapport som sammanfattar vilka rekommendationer som de åtta geografiska konsultationerna har kommit fram till. Nästa formella steg i processen är att FN:s generalsekreterare presenterar sin huvudrapport. När så sker är inte känt men sannolikt i mars 2016. Toppmötet äger rum den 23-24 maj.

Världstoppmötet diskuteras i många forum, bland annat i samarbetsgruppen mellan de största givarna (GHD), i högnivåpanelen för humanitär finansiering (HLP), i OCHA:s (FN:s kontor för humanitärt bistånd) rådgivande givargrupp (ODSG), under ECOSOC:s humanitära segment. Exakt resultat och uppföljning av toppmötet är utestående frågor som diskuteras. Därtill har en lång rad medlemsstater, icke-statliga organisationer och andra humanitära aktörer presenterat sina prioriteringar inför toppmötet.

De prioriteringar i sak som presenteras rör ofta tillträde för humanitära aktörer; ökad respekt för humanitära principer och internationell humanitär rätt; stärkande av lokala aktörer; bättre och förstärkt samarbete mellan humanitär- och utvecklingsaktörer; smartare och effektivare humanitär finansiering; inkluderande av fler icke-traditionella humanitära finansiärer,

I EU-kretsen har diskussionen om toppmötet hållits i COHAFA (rådets arbetsgrupp för humanitärt bistånd och livsmedelsbistånd) och vid rådet för utrikes frågor (utveckling) den 26 oktober. De mest diskuterade frågorna är vad mötet ska resultera i och vilken roll EU ska ha i processen. Ingen gemensam EU-position ska tas fram, däremot rådsslutsatser. Regeringen kommer att verka för att svenska prioriteringar får genomslag i dessa rådsslutsatser. Medlemsstaterna kommer också självständigt att presentera sina prioriteringar för förbättringar av det humanitära systemet. Givet att världstoppmötet inte ska föregås av mellanstatliga förhandlingar får EU en något annorlunda roll än i andra biståndspolitiska processer (till exempel Sendaikonferensen, hållbarhetsmålen och klimatkonferensen).

1.2 Förslagets innehåll

Kommissionen presenterade den 3 september ett meddelande med sina huvudsakliga rekommendationer inför toppmötet. Enligt meddelandet kompletterar rekommendationerna varandra och har ett enda syfte: att göra det möjligt för det humanitära samfundet att samarbeta kring de gemensamma målen att rädda liv, förebygga kriser och katastrofer och möjliggöra återhämtning. Rekommendationerna handlar om följande:

1. Ett globalt partnerskap för humanitära insatser som utgår från gemensamma principer.
 - a) bekräfta de värden som ligger till grund för humanitärt bistånd och förbinda sig till åtgärder: toppmötet utgör en unik möjlighet till ett förnyat kollektivt åtagande som bekräftar vårt gemensamma ansvar för att skydda människoliv och tillhandahålla humanitärt bistånd.
 - b) säkra tillträde: humanitära aktörer bör inleda en mer beslutsam dialog och mer kraftfulla påtryckningar på parter i konflikter för att säkra tillträde, skydd och säkerhet.
 - c) sätta skyddet i centrum för det humanitära arbetet: det humanitära samfundet bör systematiskt integrera skydd i humanitära insatser, varvid hänsyn bör tas till utsattheten och kapaciteten hos specifika befolkningsgrupper under givna omständigheter och till hoten mot dem.
2. Ett globalt partnerskap för effektiva humanitära insatser

- a) Ett globalt partnerskap baserat på effektivitet i det humanitära arbetet: det humanitära samfundet bör utveckla en övergripande uppsättning instrument för effektivitet i det humanitära arbetet, för att underlätta hela insatsen
- b) utveckla partnerskap med lokala, nationella och regionala aktörer: subsidiaritet och solidaritet: de humanitära insatsernas struktur och effektivitet måste förbättras: samordningsstrukturer som stöds på internationell och nationell nivå bör innefatta alla aktörer som deltar i en specifik insats.
- c) utveckla partnerskap med givare, den privata sektorn, välgörenhetsorganisationer, stiftelser och de organisationer som har hand om genomförandet för en effektiv och tillräcklig finansiering av humanitära insatser: de humanitära insatsernas struktur och effektivitet måste förbättras.
- d) utveckla partnerskap med aktörer på utvecklingsområdet: det finns behov för en ny modell för samarbete mellan aktörer på det humanitära området och utvecklingsområdet.

I meddelandet framgår även att toppmötet och dess förberedande fas är en möjlighet att nå ut till tredjeländer och att stärka den globala solidariteten med människor som drabbas av humanitära kriser och katastrofer. Kommissionen menar att mötet blir en viktig milstolpe för effektiva humanitära insatser som utgår från gemensamma principer och kommer att sätta dagordningen för ett antal förändringar av systemet.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Inte aktuellt. Meddelandet utgör inte bindande lagstiftning.

1.4 Budgetära konsekvenser/Konsekvensanalys

Meddelandet i sig medför inga budgetära konsekvenser.

1.5 Preliminär svensk ståndpunkt

Toppmötet infaller i ett läge av fler stora och utdragna humanitära kriser än på länge. Krisernas karaktär är också annorlunda jämfört med tidigare i form av minskad respekt för de humanitära principerna och internationell humanitär rätt samt långvarig underfinansiering. Kommissionens meddelande kommer därför lägligt och regeringen uppmuntrar EU att spela en aktiv roll i WHS-processen.

Regeringen anser att det humanitära systemet har ett behov av att samlas för att bättre kunna bemöta de nya och stora utmaningar som humanitär biståndspolitik står inför. Fler aktörer behöver engagera sig för att råda bot på den långvariga underfinansieringen av FN-ledda humanitära insatser världen över. Effektivitets- och samarbetsförbättringar i FN-systemet och mellan givare och aktörer behöver också ses över.

Toppmötet kommer lägligt. Det blir ett tillfälle att samla medlemsstater, humanitära aktörer, FN-organ, icke-statliga organisationer och privata aktörer för att tillsammans diskutera hur det humanitära systemet bättre och i större utsträckning kan hjälpa människor i nöd. Regeringen vill framförallt:

- lyfta fram vikten av respekt och efterlevnad av de humanitära principerna och utvärdera vilka åtgärder som bör tas för att öka respekten för internationell humanitär rätt (IHL) och öka tillträdet till utsatta befolkningar.
- stärka motståndskraften hos drabbade befolkningar, särskilt kvinnor och flickor. Öka lokala aktörers delaktighet i alla delar av den humanitära responsen. Öka lokalbefolkningens och lokala organisationers deltagande i utformningen och utförandet av det humanitära arbetet.
- uppmuntra till ett förbättrat samarbete mellan humanitär- och utvecklingsaktörer och i allmänhet koordineringen inom det humanitära systemet. Intra mer av ett långsiktigt helhetsperspektiv kring humanitära kriser som inkluderar alla aktörer.
- belysa finansieringsfrågorna. Fler aktörer – traditionella som icke traditionella – måste göra mer. Det humanitära systemet är nästintill kroniskt underfinansierat. Finansieringen måste också effektiviseras. Mer icke-öronmärkt kärnstöd och mer flexibelt samarbete mellan givare och humanitära aktörer är huvudfokus. Därtill undersöker regeringen möjligheten att använda uttaxerade FN-bidrag för humanitära insatser.

1.6 Medlemsstaternas ståndpunkter

Samtliga medlemsstater står bakom ansatsen att det humanitära systemet behöver anpassas till dagens utmaningar med fler utdragna och stora kriser än på länge och en betydande underfinansiering av de humanitära insatserna. Alla anser också att det världshumanitära toppmötet utgör ett gott tillfälle att samlas kring de humanitära frågorna och belysa vad som behöver förbättras. I sak framhåller respektive medlemsstat olika prioriteringsområde som fokus för just dem.

1.7 Institutionernas ståndpunkter

2015/16:FPM13

Europaparlamentet kommer att anta en resolution under hösten, tentativt datum är slutet av november.

1.8 Remissinstansernas ståndpunkter

Förslaget har inte remitterats.

2 Förslagets förutsättningar

2.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Inte aktuellt. Meddelandet utgör inte bindande lagstiftning.

2.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Inte aktuellt.

3 Övrigt

3.1 Fortsatt behandling av ärendet

Det världshumanitära toppmötet behandlas i COHAFAs och i rådet för utrikes frågor. Meddelandet kommer delvis att ligga till grund för kommande rådsslutsatser.

Fackuttryck/termer